

Utjecaj animiranog filma i audiovizualnog sadržaja na dječje likovne aktivnosti: Ekološka priča

Šverko, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:387602>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-02**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

ANA ŠVERKO

ZAVRŠNI RAD

**UTJECAJ ANIMIRANOG FILMA I
AUDIOVIZUALNOG SADRŽAJA NA DJEČJE
LIKOVNE AKTIVNOSTI:
EKOLOŠKA PRIČA**

Čakovec, rujan 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Čakovec)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Šverko

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj animiranog filma i audiovizualnog
sadržaja na dječje likovne aktivnosti: Ekološka priča**

MENTOR: izv. prof. mr. art. Kristina Horvat Blažinović

Čakovec, rujan 2019.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1.UVOD	3
2. EKOLOGIJA KAO POTICAJ ZA LIKOVNO STVARALAŠTVO	4
3.O EKOLOGIJI	5
3.1.VAŽNOST EKOLOŠKOG ODGOJA	6
3.2.EKOLOŠKE TEME U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA.....	8
4.LIKOVNE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU	10
4.1.METODE I NAČELA RADA U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA S PREDŠKOLSKOM DJECOM	12
4.1.1.Igra i dječje likovno stvaralaštvo	12
4.1.2.Mediji i multimediji u aktivnostima likovne kulture	14
5.MEDIJSKA KULTURA	15
5.1.SUGESTIVNA MOĆ MEDIJA	15
5.2.DIJETE I MEDIJI.....	16
5.3.AUDIOVIZUALNI SADRŽAJI KAO SREDSTVO MOTIVACIJE ZA LIKOVNE AKTIVNOSTI.....	17
5.4.ANIMIRANI FILM KAO POTICAJ ZA LIKOVNU AKTIVNOST	18
5.5.ANIMIRANI FILMOVI O PROFESORU BALTAZARU	19
5.5.1.Profesor Baltazar i epizoda Zrak – Ekološka tema	20
6.PRAKTIČNI DIO RADA	21
7.LIKOVNA RADIONICA S DJECOM	22
7.1.PRVA AKTIVNOST – SLIKARSKO OBLIKOVANJE.....	23
7.1.1.Likovni radovi djece	25
7.2.DRUGA AKTIVNOST – CRTANJE.....	28
7.2.1.Likovni radovi djece	30
7.3.TREĆA AKTIVNOST - PROSTORNO-PLASTIČNO OBLIKOVANJE	34
7.3.1.Likovni radovi djece	37
8.ZAKLJUČAK	40
9.LITERATURA.....	41
Kratka biografska bilješka	44

SAŽETAK

Rad se bavi likovnim aktivnostima djece u vrtiću, ali i utjecajem animiranog filma i audiovizualnog sadržaja na te iste aktivnosti, kroz prizmu ekološke problematike. Poblize su obrađene teme vezane uz ekologiju, ekološki odgoj, kao i karakteristike dječjeg likovnog stvaralaštva, sama metodika likovne kulture kao i medijska kultura. U svrhu istraživanja korišteni su noviji mediji kao poticaji za dječje likovno stvaralaštvo.

Praktični dio rada prikazuje provedbu tri aktivnosti: slikanje, crtanje te prostorno-plastično oblikovanje u vrtićkoj skupini predškolske dobi. U zaključku slijede radovi djece te njihova razmišljanja.

Ključne riječi: likovne aktivnosti, animirani film, audiovizualni sadržaji, metodika likovne kulture, ekologija

SUMMARY

This paper deals with kindergarten children's art activities, as well as the effects of animated film and audiovisual content on the children's art activities. The background and the main motivation for this research are contemporary environmental issues. The focus is on the issues of ecology, ecological education, characteristics of children's creativity regarding art activities and media culture. Furthermore, new media is used in this research, The practical part of the work is composed of three activities: painting, drawing, and modeling with raw materials. In conclusion, you may find the children artworks and their reflections.

Key words: art activities, animated film, audiovisual content, Methodologies for Art Education, ecology

1. UVOD

Dijete se već u ranom djetinjstvu susreće s prirodom. Upravo ga zbog toga već od ranih nogu moramo učiti očuvanju prirode. Danas su ekološki problemi sve kompleksniji, Zemlja se sve više zagađuje i degradira te su posljedice takvog ponašanja kobne za buduće generacije. Upravo zbog toga, važno je započeti s ekološkim odgojem već od ranog djetinjstva. Likovni su sadržaji savršena prilika za intenzivnije i bogatije zapažanje i uočavanje raznolikosti našeg planeta. Djeca svojim osjetilima doživljavaju i istražuju prirodu koja ih okružuje, dok im likovni sadržaji otvaraju vrata i pridonose razvoju estetskog senzibiliteta i svjesnosti o okolišu, kao i važnosti zaštite istog. Audiovizualni sadržaji i animirani film korišteni su kako bi se djecu što više motiviralo, ali i zaintrigiralo, te potaknulo na kritičko razmišljanje i izražavanje kreativnosti i maštovitosti.

Završni je rad na temu Utjecaj animiranog filma i audiovizualnog sadržaja na dječje likovne aktivnosti: Ekološka priča. Prvi, teorijski dio podijeljen je u tri etape: ekologija, metodika likovne kulture te mediji i njihov utjecaj na likovne aktivnosti djece. U teorijskom djelu raspravlja se o važnosti ekologije, ekološke svijesti u djece te njezinom razvijanju. Nadalje, obrađene su i teme metodike likovne kulture, od igre, likovnih aktivnosti, do dječjeg stvaralaštva. Likovne aktivnosti omogućuju novo, drugačije poimanje prirode pri čemu se koristi utjecaj i moć medija prilikom motivacije za određene aktivnosti.

Drugi, praktični dio rada opisuje konkretne likovne aktivnosti provedene u dječjem vrtiću Dugave u lipnju ove godine. Glavna tema aktivnosti je ekologija te utjecaj audiovizualnog sadržaja i animiranog filma na dječje likovne aktivnosti. Istraživanje se sastoji od tri etape: slikanje, crtanje te izrada Baltazar-strojeva, po uzoru na Profesora Baltazara.

2. EKOLOGIJA KAO POTICAJ ZA LIKOVNO STVARALAŠTVO

Svijet je pogođen ekološkom krizom, urbanizacijom, industrijalizacijom, nekontroliranim trošenjem dobara, uništavanjem okoliša, zagađenjem i raznim ostalim devastirajućim čimbenicima. Upravo je zbog toga cijeli živi svijet pred velikim izazovima. Degradacija prirode i okoliša je u stalnom porastu. Čovječanstvo se mora udružiti kako bi zaustavilo navedene procese i stanje učinilo održivim.

Zagađenje mora, oceana i rijeka, krčenje šuma, topljenje ledenjaka, porasti temperatura i nekontrolirani uragani te sve češći požari, bacanje hrane i industrijalizacija uvelike su utjecali na planet na kojem danas živimo. Zaboravljamo na prirodu i okoliš, ne ulažemo dovoljno truda kako bismo učinili planet Zemlju pogodnim za život za buduće, daleke generacije. Svakodnevna degradacija i zagađenje našeg planeta uvelike utječe na kvalitetu života, kao i na sve sastavnice koje čine Zemlju i njezin ekosustav, počevši od biljnog i životinjskog svijeta, pa nadalje. Krajnje je vrijeme da se pokrenemo kako bismo 'koliko' spasili Zemlju od ekološke katastrofe.

Od izuzetne je važnosti djecu već od najranije dobi učiti o ekološkim promjenama, kao i o načinu očuvanja okoliša i prirode. Upravo je to ključ uspjeha te velik korak ka tome da naš planet bude održiv za generacije koje tek dolaze.

3. O EKOLOGIJI

„Ekologija je znanost o međusobnim ovisnostima i utjecajima živih organizama i njihova živog i neživog okoliša.“ Ekologija je grana biologije, a zbog svojih specifičnih potreba ujedinjuje niz znanstvenih disciplina i njihovih metoda: botaniku, zoologiju, antropologiju, pedologiju, geologiju, meteorologiju, hidrologiju, matematiku, fiziku, kemiju i druge (Đikić i sur., 2001. str. 15).

Najčešća definicija ekologije glasi: „Ekologija je ukupnost spoznaja i djelatnosti o suživotu svih živih bića u prirodi, o njihovom djelovanju na prirodu i prirode na njih, te o zaštiti prirode.“ (Anić, Klaić, Domović, 2002, str. 350).

Sljedeći autori navode razloge važnosti ekološke svijesti. Simmons navodi da je zbog sve češćih pojava raznih vrsta opasnosti koje ozbiljno ugrožavaju našu planetu, sve upitniji opstanak suvremene civilizacije, ali i sama sudbina čovjeka. (2010., str. 260). Također, autorica Vinka Uzelac u Osnovama ekološkog odgoja navodi kako su ekološki problemi usko povezani i s nizom drugih pitanja povezanih s čovjekovom egzistencijom. (Uzelac, 1990, str. 5)

„Narušavanje okoliša sve se manje smatra lokalnim problemom. Primijećene globalne promjene kvalitete pojedinih dijelova okoliša zahtijevaju zajedničku akciju svih. No danas većina ljudi još nije svjesna problema niti ga zbog njegove složenosti može uočiti.“ (Matas, Simončić, Šobot, 1992, str. 7)

Moramo shvatiti koliko je naš planet složen i osjetljiv. Očuvanje planeta omogućit će nam daljnji opstanak čovječanstva. Stoga je važno shvatiti kako se odvijaju svi procesi unutar pojedinačnih sustava. Upravo unutar tih ekosistema postoje stroge zakonitosti koje međusobno ovise jedna o drugima. Ukoliko se pojavi disbalans, onemogućen je rast i razvoj.

To su, prije svega, ograničeni izvori hrane i ograničene mogućnosti za brzu obnovu izvora hrane, problemi s razgradnjom organske tvari uginulih organizama i gomilanja proizvoda metabolizma, te u krajnjoj liniji ograničeni prostor. Nepoštivanje prirodnog tijeka evolucije, neovisno o činjenici da je čovjek svojim intelektualnim sposobnostima utjecao na granice rasta svoje vrste, koja je sastavni dio biosfere, vrijede sve ove zakonitosti, a čovjekov opstanak na

Zemlji moguć je samo i isključivo u skladu sa svim ostalim vrstama. (Matas i sur., 1992. str. 9)

3.1. VAŽNOST EKOLOŠKOG ODGOJA

Dijete dolazi u doticaj s prirodom već u ranom djetinjstvu, u obitelji i vrtiću. Također, predškolsko dijete se već u vrtiću uključuje u određene ekološke aktivnosti. Dijete se na nesvjestan način, bilo da se radi o direktnom ili indirektnom pristupu, podučava ekološkom odgoju. Upravo zbog toga su igre u odgojno-obrazovnom procesu od iznimne važnosti te sadrže ulogu posrednika u odgoju i obrazovanju djece (Uzelac, Lepičnik-Vodopivec, Anđić, 2014. str 25-39).

Uzelac i Starčević u svojoj knjizi Djeca i okoliš kažu kako je „razumljivo je da uključivanje igara u predškolsku ustanovu i osnovnu školu znači stvaranje osnova za razumijevanje okoliša i buđenje interesa za ekološke aktivnosti djece. Naravno, igra je preduvjet, ali ne i jamstvo da je samim time naigrano dijete ekološki osviješteno.“ (Uzelac i Starčević, 1999, str. 10)

O toj istoj problematici pišu i autori Sakač, Cvetičanin, Sučević, te navode da je „rad s djecom predškolske i školske dobi treba usmjeriti na opće doživljavanje prirode i buđenju emocionalne osjetljivosti, koji sukladno tome pobuđuju i osjećaj brižnosti na kojem se temelji ekološko obrazovanje“. (2012. str. 90).

Prema svemu navedenom, možemo ustanoviti kako odgajatelji imaju veliku ulogu u poticanju ekološkog odgoja, kao i u implementiranju ekoloških aktivnosti u odgojno-obrazovni proces. Ekološki je odgoj dugotrajan i složen proces, pa će se u nastavku pobliže objasniti.

Smisao ekološkog odgoja jest „napuštanje neobazrivo ponašanja u okolini i napuštanje čovjekove bezgranične potrošnje iz okoline. Iz takvog odgoja razumno bi bilo očekivati pozitivne promjene i unapređenje života u cijeloj okolini, da se ona čuva, štiti, razvija, obnavlja i mijenja“ (Uzelac, 1990, str. 11-13).

Prema Uzelac (1993) „ekološka osjetljivost djece, promatrana kao predmet osobnog interesa, ne razlikuje se od razvoja ekološke osjetljivosti odraslih. Odgojitelji kao stručne vodilje u ostvarenju ekološkoga odgoja moraju zadovoljavati određeno znanje, ali i

kompetencije kvalitetnog odgojitelja kao što su primjerice fleksibilnost, samopouzdanje, otvorenost i komunikativnost. Tim će kompetencijama, ali i vlastitom inovativnošću kod djece, lakše i uspješnije razvijati svijest o brizi za okolinu. (Uzelac, 1993, str. 20) Stoga ista autorica navodi kako treba „polaziti od dječjeg neposrednog iskustva, zabavljati ih i buditi u njima osjećaje za prirodu, odnosno okoliš“. (Uzelac, 1993, str. 20)

Nadalje, Uzelac i Starčević navode da je „odgojno-obrazovni proces najpogodniji put za razvoj ekološke osjetljivosti djece. Taj proces potiče dječju aktivnost, suradnju i slobodu u iznošenju osobnih ekoloških viđenja i uvjerenja, te omogućava susret s različitim ekološkim ponašanjem i mišljenjem, razvija ekološku kritičnost i stvaralaštvo. Tako se odgaja pojedinac koji će se zalagati za okoliš, osobito kada će to biti nužno.“ (1999, str. 10)

O istoj problematici govori i autorica Biketa – Caktaš koja navodi da je ekološka svijest djeteta razvijena u onoj mjeri u kojoj je razvijena kod odraslih osoba koje ga okružuju. Dijete uči po modelu – upravo će zato i poštivati prirodu – ako to vidi kod odrasle osobe. Dijete već u prvim godinama života pokazuje interes za istraživanjem svijeta koji ga okružuje. Dijete svoju okolinu istražuje ponajprije promatranjem, ali i ostalim osjetilima, od sluha, njuha, dodira i okusa. Kako dijete postaje zrelije, njegove istraživačke aktivnosti postaju složenije. Za razvoj ekološke svijesti potrebna je ljubav prema prirodi, a to pokazuje da odgojno-obrazovnim procesom u vrtiću možemo i trebamo razvijati dječju osjetljivost na opasnosti koje prijete našem okolišu (2008. str. 4-6)

3.2. *EKOLOŠKE TEME U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA*

U novije su vrijeme nastali problemi koje trebaju upoznati i djeca, budući da je njihovo rješavanje složeno i dugotrajno. Među tim problemima nalaze se i problemi zaštite okoliša. Uništavanje prirode utječe na sav živi svijet, pa i na ljudski rod. Zbog toga se borba za zaštitu okoliša i prirode može povezati s idejnim konceptom odgajanja jer bismo time potakli djecu na međusobno razumijevanje, toleranciju, poštivanje drugih i prirode. Zbog toga autori Herceg, Rončević i Kalvaris smatraju da „Odgoj za humanu međuljudsku suradnju i odgoj za održivi razvoj imaju dugoročne vrijednosti jer utječu na savjest pojedinca, koja svoju primjenjivost ima u aktivnom uključivanju istih u aktualnu problematiku. (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 246-274).

Likovne su aktivnosti, kako kaže Uzelac, „specifična prilika, prije svega estetska, za intenzivnije uočavanje i zapažanje bogatstva i raznolikosti okoline, njihovih veza i odnosa, procesa i promjena.“ (Uzelac, 1990., str. 92). Također, ista autorica navodi, referirajući se na Tanaja i Ubermana, da je „zadaca vizualne umjetnosti otvoriti vrata i pridonijeti razvoju estetske senzitivnosti i svjesnosti o prirodnu i izgrađenom okolišu“ (Uzelac i sur, 2014.ž, str. 98).

Autorica Anita Cindrić također ističe kako su likovne aktivnosti odličan odabir za osvješćivanje djece. Pomoću različitih likovnih tehnika djeca mogu otkrivati ekološke probleme. Recikliranjem dobivaju uvid u to zašto je važna reciklaža – npr. taj isti materijal mogu koristiti za druge aktivnosti. Djeca mogu sudjelovati u raznim ekološkim akcijama, analizirati razne ekološke problematike, ali i kreirati različite sugestije, kao i prijedloge rješenja problemskih situacija. (2000., str. 59)

Autorica Uzelac u Osnovama ekološkog odgoja nudi zanimljive metodičke primjere. Predlaže da se s djecom promatraju razne skulpture, gradski parkovi i ostale znamenitosti, te da se na taj način budi njihov estetski doživljaj. Jedna od mogućnosti je i poticanje djece na zapažanje likovnih pojava u prirodi kao i na stvaranje urednog i lijepog svakodnevnog života, pritom mislimo na uredne ulice i parkove, dvorišta vrtića i slično. Sva zapažanja djeca mogu likovno izraziti u raznim tematskim sadržajima, bilo da se radi o životinjskom ili biljnom svijetu, od prirodnih pojava do raznih događaja (1990., str. 92).

Također, u okviru ekološke teme, djecu možemo odvesti u prirodu, pokazati im ljepote našeg okruženja, te crtati ili slikati u prirodi, koristiti 'žive' prizore kao motivaciju jer na taj način možemo zapaziti bogatstvo boja i raznolikost koju priroda nudi.

Nadalje, Cindrić navodi kako pomoću likovnih aktivnosti djeca otkrivaju ekološke probleme na likovnim motivima. Recikliranjem odbačenih materijala djeca shvaćaju zašto je korisno reciklirati, jer ti isti materijali mogu poslužiti za likovno stvaralaštvo (2000, str. 59).

Reciklirani materijali mogu poslužiti i za aktivnosti prostorno-plastičnog oblikovanja. Takva je likovna aktivnost odlična za razvijanje kritičkog mišljenja, specijalne inteligencije, kreativnosti i inventivnosti.

Pozitivni emocionalni doživljaji i spoznaje utječu na razvoj ekološke osjetljivosti djeteta. Dijete svim osjetilima istražuje te doživljava prirodu i okoliš. Nakon tog doživljaja, dijete prerađuje informacije i izražava svoje iskustvo u svim aspektima izražavanja i stvaranja: spoznajnom, govornom, tjelesnom, likovnom, glazbenom. Teme inspirirane dječjim potrebama mogu biti: biljke, kućni ljubimci i divlje životinje, voda, recikliranje i dr. Teme su otvorene u okviru tematskih cjelina, mogu se dopunjavati, mijenjati, provoditi tijekom kraćeg ili dužeg razdoblja (Smojver, 2000, str. 118-123).

Ovo što navodi Smojver vrijedi i za medijske sadržaje. Mediji nam pomažu u oživljavanju emocionalnog doživljaja.

4. LIKOVNE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

Postoje mnoga mišljenja i teorije zašto se djeca vole likovno izražavati. Prema istraženju literaturi možemo reći kako je tome razlog upravo dječja znatiželja, zaigranost i istraživanje. Djeca izražavaju svoje osjećaje pomoću crteža.

Mnoga znanstvena istraživanja dokazuju kako likovne aktivnosti u ranom djetinjstvu poboljšavaju i utječu na sljedeće aspekte razvoja djeteta: od fokusiranja i usmjeravanja pažnje, do bolje koncentracije općenito. Likovna aktivnost opušta cijeli organizam. Likovne aktivnosti pomažu kod kritičkog mišljenja, pridonose razvoju divergentnog mišljenja i kreativnosti (Balić Šimrak, 2011, str. 7).

Likovne aktivnosti u radu s djecom predškolske dobi možemo podijeliti na slobodne i artikulirane. Slobodne su one u kojima dijete samoinicijativno i spontano započinje s likovnim izražavanjem birajući likovno sredstvo koje mu je nadohvat ruke te stvara neovisno o drugima, dok su artikulirane aktivnosti one aktivnosti vođene od strane odgojitelja te imaju svoje zadatke i ciljeve u odnosu na cjelokupni plan i program. Prva je vrsta likovnih aktivnosti odličan izvor informacija o djetetu i njegovim mogućnostima i željama, dok druga vrsta djetetu pruža slobodu izražavanja dok pritom usvaja nešto novo. U takvim vrstama aktivnosti možemo djeci pokazati i istražiti nove tehnike i materijale (Balić Šimrak, 2011, str. 7).

Osvrnimo se kratko na metodiku likovne kulture i njezine značajke.

„U svakoj se znanosti teži definiranju određenih zakonitosti koje vladaju u tom području. Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi interdisciplinarna je znanost koja je već uopćila mnoge spoznaje i izgradila teorijski sustav služeći se pojmovima iz sljedećih sastavnica: opći i likovni razvoj djeteta (dječja psihologija, definiranje procesa i općih zakonitosti likovnog odgoja), likovni jezik, vizualna i likovna poruka, likovna područja (likovna umjetnost), elementi didaktičko-metodičkog polja (likovni mediji, metode oblikovanja, definiranje ciljeva likovne kulture...) i tako dalje.“ (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 11).

Likovna umjetnost spada u granu umjetnosti gdje se likovnim znakovima izražavaju emocije i ideje. Ona je prisutna u svim društvima. Likovna se kultura stječe usvajanjem

likovnih vrijednosti tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Likovna aktivnost je u principu oblik estetskog komuniciranja među ljudima te sadrži specifičnosti za razliku od ostalih načina komuniciranja. Ona sadrži svoju autonomnost. Ova aktivnost postoji stoljećima i sadrži jedinstveni cilj: obogatiti ljude humanim, ali i duhovnim vrijednostima. Umjetnost je subjektivna, odnosi se na konkretne situacije, umjetnost je slojevita i otvorena te zbog toga ljudi primaju i doživljavaju iste estetske poruke na različite načine. (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 13-14).

Osnovna svrha likovnih djela je senzibilizacija čovjeka prema humanističkim vrijednostima jer se time ostvaruje kvalitetnija osobnost, ali i postiže kvaliteta samog života. Likovno-obrazovni proces je kreativan, ali i originalan, poseban. Likovnom se umjetnošću prikazuju vlastite ideje i vjerovanja. (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 14-15).

Vratimo se na teorije koje pokušavaju objasniti sklonost djeteta likovnom izražavanju. Dok neki tvrde da je to zbog urođene sklonosti za igrom, drugi tvrde da upravo likovno izražavanje zadovoljava djetetovu unutarnju potrebu za izražavanjem. Autori Grgurić i Jakubin (1996) navode kako dijete pomoći likovnom izražavanja prikazuje ono što ga zanima, uzbuđuje. Također, ovi autori tvrde kako „svi dječji likovni produkti ne sadrže likovno-estetičku i originalnu vrijednost, ali ipak veći dio njih ima izvoran, neometen dječji likovni izraz i likovno-kreacijsko obilježje“ (Grgurić i Jakubin, 1996, str. 28).

Odgojno-obrazovni rad je izuzetno složen proces te ovisi o raznim elementima metodičkog polja. Odgojno-obrazovni rad u području likovne kulture od izuzetne je važnosti u razvoju djece predškolskog uzrasta. Metodikom likovne kulture utvrđujemo pojmove i zakonitosti procesa vezanog uz razvoj djece. Ovom metodikom ukazujemo na odgojnu, likovno-stručnu te terapeutsko-meditativnu ulogu likovnih aktivnosti. Likovna kultura služi djeci za upoznavanje umjetnosti, da razvija njihovu vlastitu likovnu kreativnost, ali i da kultivira njihov odnos prema likovnim vrijednostima. Između ostalog, likovna kultura nudi djeci velike mogućnosti za cjelokupni razvoj, kao i za razvoj raznih sposobnosti (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 44).

4.1. METODE I NAČELA RADA U LIKOVNIM AKTIVNOSTIMA S PREDŠKOLSKOM DJECOM

Kako bismo djecu poticali na stvaralaštvo potrebno je omogućiti kvalitetno bogatstvo motivacijskih sadržaja koji bi trebali obuhvatiti sljedeće elemente: realnost životnog, prirodnog i društvenog okvira, realnost likovnih medija i strukturalna vrijednost likovnih elemenata u njihovim kompozicijskim varijantama, područje unutarnjeg svijeta te likovno-tehničke postupke unutar zahtjeva što ih postavljaju pojedine likovne discipline (Grgurić, N., Jakubin, M., 1996., str. 101).

Nadalje, pod metodom vizualno-likovnog odgoja smatramo one načine uvođenja djece u svijet likovnog stvaralaštva. Podjela metoda je sljedeća: analitičko promatranje i analiza likovnih problema na realitetu, metoda likovnog scenarija koja se temelji na problemskoj situaciji, metoda koja se sastoji od dijaloga između učitelja i učenika, metoda demonstracije koja čini prikazivanje svakoga doživljaja percepcijom, metoda koja uključuje čitanje teksta kako bismo pisani sadržaj izrazili likovno, usmena metoda (uključuje pripovijedanje, opisivanje s naglaskom na likovnosti, razlaganje likovne strukture, tumačenje likovnih problema), građenje likovnim elementima, kombiniranje različitih likovnih elemenata, variranje s kojim obrćemo jedan likovni element te razlaganje kojim razlažemo gotove strukture i ponovno ih sklapamo u nove likovne vrijednosti. Uz to, važno je napomenuti i načela u vizualno-likovnom odgoju i obrazovanju; primjerenost sadržaja i metode, aktivni odnos prema okolini, primjena stečenih iskustva u toku likovnih aktivnosti, igra kao metoda i stav, sloboda od uzora prožimanje intrinzičnog i ekstrinzičnog cilja te individualizacija (Grgurić, N., Jakubin, M., 1996, str. 102-104).

4.1.1. Igra i dječje likovno stvaralaštvo

Djeca vole igru, pokret, akciju, govor. Upravo su to jedne od sastavnica likovnih aktivnosti. Kako autori Herceg, Rončević, Kalvaris navode, igra je najprimjereniji oblik učenja i poticanja stvaralaštva. Igra i likovno stvaralaštvo nalaze se u interaktivnom odnosu (2010, str. 70-71). „Igra nudi mogućnosti spontanog učenja, razvijanja različitih sposobnosti, stavova, vještina, ali i usvajanja novih spoznaja. „U radu s predškolskom djecom, igra je polazišna aktivnost jer svojim specifičnostima predstavlja plodno tlo kvalitetnog rada. Igra svakom djetetu omogućuje pravo na razvoj usklađen s njegovim individualnim

moogućnostima i potrebama. Zapravo, djeca u igri pronalaze svoj identitet.“ (2010, str. 70-71).

Igra ima značajan doprinos kod osmišljavanja likovnih problemskih situacija. Likovne su igre stvaralačke aktivnosti u kojima djeca istražuju sebe i svijet koji ih okružuje, služe se različitim likovnim priborom i materijalima pomoću kojih stječu nove spoznaje i iskustva. Likovnim postupcima se (unutar različitih likovnih područja) razvija i njeguje likovna radoznalost koja potiče likovno stvaralaštvo, usvaja likovni jezik, razvija se mašta, vizualna percepcija, estetski senzibilitet, likovno kreativno mišljenje, tehnička spretnost, osjećaj za prostorne odnose, motorička osjetljivost i tako dalje. Dječja igra i likovno stvaralaštvo su u mnogim segmentima povezani te u uzajamnom odnosu. Dijete se igrom izražava, te likovno stvaralaštvo smatra jednim od oblika svoje igre. Pomoću likovne aktivnosti djeca mogu upoznati svijet, ali i vlastite osobnosti. (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str.72-73).

Djeca vole likovne aktivnosti, vole pokret i boje pomoću kojih izražavaju svoje osjećaje. M. Jakubin i N. Grgurić pisali su o ponašanju djece tijekom likovnih aktivnosti i naveli su neke od zanimljivih ponašanja tijekom likovnog izražavanja:

- a) Djeca iskreno i otvoreno govore o svojoj likovnoj aktivnosti, nema prikrivanja pravih osjećaja. Djeca su individue, to i prepoznamo u njihovom izražavanju.
- b) Neku djecu zanima manipulativni aspekt likovnog izražavanja (taktilni osjet s glinom), dok je drugima bitniji vizualni aspekt (savladavanje oblika i izbor boja).
- c) Nekima je najvažniji simbol (majka ili kuća) i upravo pomoću toga možemo primijetiti emocionalni angažman.
- d) Likovno je izražavanje događaj za sebe, dijete je angažirano samim procesom, a ne kreiranjem prepoznatljivih simbola.
- e) Likovni se govor kroz likovno djelo zbiva i traje u sadašnjem trenutku. Dijete je nacrtalo sestru i sebe. Na pitanje gdje su ostali članovi obitelji odgovara kako su 'kod kuće'. Međutim, na pitanje je li i sestra kod kuće dijete odgovara da nije – govori da je sestra ovdje – nacrtana je na radu (Grgurić, N., Jakubin, M., 1996., str. 27).

4.1.2. Mediji i multimediji u aktivnostima likovne kulture

Mediji su nam danas dostupni na svakom koraku. Sve je više sadržaja koji ciljaju na djecu. Upravo ih zbog toga treba iskoristiti kao sredstvo motivacije za razne dječje aktivnosti.

Mikić tvrdi da je danas je teško utvrditi granice između medija, osobito iz razloga jer jedan medij prelazi u drugi, isprepliću se na sve moguće načine. Danas su mediji tehnički sve savršeniji, i zbog toga, među ostalim, ta razlika među njima sve više blijedi. (2001, str. 243). Herceg, Rončević i Kalvaris navode kako su mediji i multimediji osnova sredstva, odnosno pomagala koja se koriste u odgojno-obrazovnom procesu, ali se pritom treba pripaziti na primjerenost sadržaja. Osim standardnih likovnih tehnika, postoje i druga tehnička pomagala i sredstva koje je potrebno koristiti kako bi likovne aktivnosti bile učinkovitije, te kako bi se djeca upoznala s novim načinima i tehnikama pri usvajanju sadržaja.

Razlika između pojma medij i medija ovisi o svrsi, odnosno o cilju njihove upotrebe. Mediji inače prenose informacije dok mediji u odgojno-obrazovnom procesu služe za poticanje razvojnih promjena kod djece. (Herceg, Rončević, Kalvaris, 2010, str. 91).

5. MEDIJSKA KULTURA

Danas živimo u vremenu kada su mediji sveprisutni, postali su dio naše svakodnevice. Mediji nam prvenstveno omogućuju komunikaciju, vrlo brz pristup raznim informacijama, koristimo ih u poslovne, ali i privatne svrhe, zbog zabave i opuštanja. Kao i odrasli, djeca danas imaju pristup različitim medijima, od filma i televizije, do računala i interneta. Bez obzira na mnoge prednosti navedenih medija, moramo napomenuti i njihove nedostatke. Iako mediji djeci omogućavaju komunikaciju, učenje i edukaciju, zabavu i poticanje kreativnosti, razmjenjivanje iskustava, moramo uzeti u obzir da računalo, a pogotovo internet, predstavlja veliku opasnost od stvaranja ovisnosti o računalnim igricama, gledanja neprimjerenih sadržaja, davanja privatnih informacija nepoznatim ljudima i tome slično (Robotić, 2015, str. 83-96).

5.1. *SUGESTIVNA MOĆ MEDIJA*

Sudeći prema detaljnim znanstvenim istraživanjima vezanim za ulogu medija u životima djece, mediji (knjige, novine, časopisi, televizija, radio, kino, računalna tehnologija, internet, mobilna telefonija) postaju vrlo ključno sredstvo socijalizacije koje utječe na ponašanje, stavove i svjetonazore. (Medijska pismenost, 02.09.2019.).

Mnoga su znanstvena istraživanja pokazala kako elektronički mediji utječu na niz aspekata dječjeg razvoja te da taj utjecaj može biti poticajan, ali i štetan. Snaga djelovanja medija ponajviše ovisi o medijskim sadržajima koje dijete koristi, ali i o stupnju psihofizičkog razvoja djeteta kao i o drugim čimbenicima koji mogu utjecati na pozitivno ili negativno djelovanje medijskih sadržaja. Nadalje, učinci medijskih sadržaja ovise o interakciji brojnih dječjih osobina i karakteristika (razvojna dob, spol, temperament, ličnost, obiteljski i sociokulturni kontekst), ali i o karakteristikama samih medijskih sadržaja (vrsta i način prikazivanja sadržaja, učestalost konzumiranja sadržaja i slično) (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 14).

Zbog jakog utjecaja medija na razvoj djeteta važno uzeti u obzir sve navedene karakteristike (one koje se odnose na dijete i one koje se odnose na medij) prilikom odabira medijskih sadržaja.

5.2. *DIJETE I MEDIJI*

Važno je istaknuti kako pri odabiru primjerenog medija za djecu u obzir moramo uzeti razne karakteristike samog djeteta. Autori Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni u Preporukama za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija navode kako „pri razmatranju utjecaja medija na djecu trebamo uzeti u obzir razvojne osobine djeteta, svrhu i obilježja medijskih sadržaja kojem je dijete izloženo i djetetovo društveno i obiteljsko okruženje.“ (2016, str. 14).

Djeca, ovisno o svojoj dobi odnosno razvojnom stupnju, na različit način interpretiraju i doživljavaju svijet oko sebe – možemo reći da isto vrijedi i za medijske sadržaje. Kad je sadržaj realističniji, djeca obraćaju više pažnje na njega te ulažu veći misaoni napor kako bi ga preradili, kako bi se identificirali s njime. Kada se djeca identificiraju s medijskim sadržajima, tada lakše usvajaju ponašanja, te se stvara veća empatija. „Prema kultivacijskoj teoriji mediji postupno oblikuju pogled na svijet jer ga prikazuju na određeni način.“ (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 15-16).

O istoj problematici Mikić ističe kako su mediji danas nositelji određenih poruka te je upravo zbog toga važno ustanoviti koliki je intenzitet te poruke, kao i koji je mogući utjecaj te poruke na primatelja. Moramo dakle razmotriti značaj medijskih sadržaja te njihov utjecaj na pojedinca, njegovo društveno i životno iskustvo. (Mikić, 2001, str. 252).

Prema tome, možemo reći kako mediji sudjeluju u djetetovoj socijalizaciji koja predstavlja složen i dugotrajan proces u kojem dijete u interakciji s društvenom okolinom razvija, uči, oblikuje, ali i usvaja vrijednosti, uvjerenja, ponašanja, navike i stavove, kao i običaje društva u kojem živi. Djetinjstvo je zapravo razdoblje najintenzivnije socijalizacije te glavne sastavnice toga jesu obitelj, vršnjaci, vrtići i škole, kao i društvena zajednica u koju spadaju i masovni mediji. (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 16).

5.3. AUDIOVIZUALNI SADRŽAJI KAO SREDSTVO MOTIVACIJE ZA LIKOVNE AKTIVNOSTI

Djeca pomoću audiovizualnih sadržaja usvajaju socijalna ponašanja koja su pozitivna, poput pomaganja, pokazivanja suosjećanja i altruizma, uviđaju različitosti među ljudima te uče biti tolerantna. (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 19).

Iako se uz audiovizualne medijske sadržaje vežu i negativni učinci (prekomjerno gledanje televizije, neprimjereni sadržaji i nemogućnost dubljeg i temeljitijeg procesiranja informacija i slično), valja napomenuti kako kvalitetni dječji, obrazovni i dokumentarni programi i sadržaji mogu koristiti intelektualnom razvoju djece. Obrazovni programi za djecu (pogotovo za djecu predškolskog uzrasta) pokazali su se kao vrlo korisnima za učenje osnovnih pojmova i koncepata (Kuterovac Jagodić, Štulhofer, Lebedina Manzoni, 2016, str. 19).

Zbog svih navedenih prednosti medija sastavljena je video priča koja će djeci prekrasnim i životopisnim prizorima dočarati ljepotu našeg planeta. Ova je video priča korištena kako bi se djecu motiviralo, navelo na kritičko razmišljanje, ali i potaknulo na razvoj senzibiliteta prema okolini. Osim video priče, za potrebe istraživanja korišten je i animirani film – Profesor Baltazar.

5.4. ANIMIRANI FILM KAO POTICAJ ZA LIKOVNU AKTIVNOST

Prije svega slijedi kratki uvod u animaciju i animirani film. „Animacija je filmski rod u kojem se ne snima sam prizor u pokretu, nego se pokret dobiva snimanjem faznih promjena statične situacije sličice po sličicu. Animirati se mogu živi ljudi (piksilacija), predmeti (animacija predmeta), modeli (animacija lutaka ili lutka film, plastelinska animacija ili animacija gline i sl.), crteži slika (crtani film), računalno programirane slike (računalna animacija) i drugo.“ (Mikić, 2001, str. 281).

Na stranicama Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža navodi se sljedeća definicija animiranog filma:

Animirani film je filmska vrsta u kojoj se animacijom uvjetuje percepcija prizornoga kretanja. U njemu se zamjedbu kretanja ne dobiva snimanjem prizora u pokretu (živim snimanjem), nego se pokret dobiva pojedinačnim snimanjem ('sličica po sličicu') posebno pripremljenih faznih promjena statične situacije; iznimka je piksilacija. Animirati se mogu živi ljudi i predmeti (tzv. živa animacija i animacija predmeta), posebno izrađen svijet modela (lutkarski film, plastelinska animacija ili animacija gline i sl.), crtež i slika (crtani film), te kompjutorski programirani prizori (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2.9.2019.).

Animirani je film, prema riječima Krešimira Mikića: „granično područje između filmske i likovne umjetnosti, odnosno to je filmski rod gdje se likovno oživljava pomoću filmskih tehnika.“ (2001, str. 26). U animiranom filmu nalazimo likovne sastavnice poput boje, linije, volumena te plohe, ali i sastavnice filma poput kadra, zvuka, plana, pokreta kamere, kuta snimanja i montaže. Zbog toga se često navodi da je „animirani film sinteza likovne i filmske umjetnosti ” (Mikić, 2001. str. 111).

Neki uobičajaju reći da animacija ima infantilna svojstva. Djeca nemaju puno iskustva, ona su senzibilna i vrlo radoznala bića. Animirani je film stiliziran te zbog toga jedva podsjeća na surovu stvarnost. Zbog toga ga djeca i vole – animirani film samo podsjeća na stvarni život, ali on ne predstavlja stvarnost. Djeca se osjećaju sigurno dok gledaju animirane filmove (Marušić i sur., 2004, str. 27).

Animirani film može poslužiti kao izvrsno sredstvo motivacije jer budi interes i pozornost djece, a može motivirati čak i djecu koja ne pokazuju nikakav interes.

Kao što je i gore navedeno, djeca vole film jer on predstavlja pregršt još novih i neproživljenih situacija, dijete sagledava situaciju u kojoj bi se moglo zateći, promatra kako drugi rješavaju probleme, preispituje i razmišlja na koji bi on način postupio. Možemo reći da film nudi veliko životno iskustvo. „Film je poput umjetnosti, on ima kulturnu, estetsku, idejnu i odgojnu ulogu.“ (Mikić, 2001, str. 208-209).

Zbog gore navedenih razloga, među ostalim, odabran je Profesor Baltazar odabran kao sredstvo motivacije za dječje likovno stvaralaštvo.

5.5. ANIMIRANI FILMOVI O PROFESORU BALTAZARU

Profesor Baltazar hrvatska je animirana serija snimana od 1967. do 1978. godine u Zagreb filmu. Sveukupno ima 59 epizoda koje traju od pet do deset minuta i predstavlja najuspješniji projekt Zagrebačke škole crtanog filma. Autor Baltazara je Zlatko Grgić, dok mu je ime dodijelio Pavao Štalter. Profesor Baltazar je simpatični znanstvenik koji uz pozitivnu energiju i uz pomoć mašte rješava sve probleme svojih sugrađana u Baltazar-radu. (Zagreb Film, 2.9.2019.).

Na stranicama Medijske pismenosti navodi se da Profesor Baltazar koristi strojeve koji, između ostalog, ocrtavaju upravo njegovu osobnost znanstvenika-djeteta, on koristi svemirski brod u obliku stroja za pranje rublja s propelerom, te valjda naglasiti da ima i stroj za izume, koji mu omogućuje rad – rješavanje svih problema, ali i zaštitnički znak – kišobran (Medijska pismenost, 2.9.2019.).

Autor Scarpa navodi kako je „Profesor Baltazar meditativnom atmosferom, pacifizmom, nenasiljem i izbjegavanjem antagonista, odnosno negativaca, otkrio novi, didaktički prihvatljiviji model crtanog filma za djecu u odnosu na suvremenike iz američkih studija“ (2011, str. 1).

Baltazar nije tipični, dosadni i osamljeni znanstvenik, već je druželjubiva osoba koja sudjeluje u svim događajima svoga grada. Sve započinje problemom koji se na kraju epizode rješava, te epizoda završava sretnim završetkom. Takvim primjerom djeca mogu vidjeti kako dobro uvijek pobjeđuje. Svakako valja navesti da su epizode prožete strategijom stvaralačke mašte. Također valja reći da se iz svake epizode nauči nešto novo, svaka epizoda produbljuje poznavanje samog lika *Baltazara*. Prijateljstvo je osnovna

komponenta cijele serije i razvija se u raznim smjerovima. Profesor u svakoj epizodi nekome pomaže (Zagreb Film, 2.9.2019.).

5.5.1. Profesor Baltazar i epizoda Zrak – Ekološka tema

Napominjemo da posljednja epizoda ne sadrži klasični sretan završetak zbog opomene gledateljima. U posljednjoj epizodi *Profesor Baltazar* osmišljava stroj koji sprječava širenje zagađenja, takozvani Uređaj koji ispušta miris ivančica u okoliš i time sprječava širenje smoga. Ali zagađenje i dalje raste zbog proizvodnje, odnosno rasta broja tvornica koje onečišćuju okoliš. Ovdje dolazimo do pouke da je lijepo živjeti u Baltazarovom svijetu, ali se u nekim trenucima ipak trebamo suočiti s realnošću, na koju čak ni ovaj veliki znanstvenik ne može utjecati. Njegov je utjecaj velik, ali građani su ti koji moraju stvoriti osjećaj odgovornosti jer će se upravo tako spasiti priroda. (Medijska pismenost, 2.9.2019.).

U posljednjoj se epizodi (Zrak) Profesor Baltazar bori s onečišćenjem grada, te pokušava pronaći sredstvo kojim će spasiti grad od velikog smoga. Ova je ova epizoda značajnija od ostalih upravo zbog toga što prikazuje današnju stvarnost, ekološko zagađenje za koje (naizgled) ne postoji rješenje. Ova epizoda je spoj ekologije i animiranog filma, no zanimljivo je primijetiti da ova epizoda jedina nema sretan završetak. Zašto? Zato što su ekološki problemi i danas sveprisutni, te su ostavljeni svima nama, cijelom čovječanstvu na rješavanje. Svijet je ozbiljno ugrožen. Također valja napomenuti kako je ova epizoda izašla tijekom 70-godina prošlog stoljeća, te pokazuje kako se već tada ukazala potreba za očuvanjem okoliša i prirode.

Poštivanje okoliša te njegovo očuvanje je od ključne važnosti. Kao što mediji svjedoče, planet Zemlja je već niz godina u problemima, od klimatskih promjena, poplava, požara, otapanja ledenjaka, uništavanja prirodnih staništa, velike količine otpada, problema jednokratne plastike, izgaranja fosilnih goriva i ostalih, vrlo bitnih problema. Ti su ekološki problemi rezultat prije svega urbanizacije, industrijalizacije, ali i velike količine otpada koja dolazi uz konzumeristički način života. Tvornice ispuštaju plinove, izgradnjom prometnica i naselja uništavamo prirodna staništa raznih živih bića. Osim problematike zraka i vode, ističe se i problematika hrane zato što je hrana značajna ekološka tema. Potrebno je da odgojno-obrazovni proces sadrži ekološku komponentu kojom bi se oblikovala svijest o tome kako treba zaštititi Zemlju.

6. PRAKTIČNI DIO RADA

U sklopu ovog završnog rada provedeno je istraživanje čiji je cilj bio utvrditi kako audiovizualni sadržaji i animirani film utječu na dječje likovne aktivnosti te na koji način ovi mediji utječu na dječju kreativnost i stvaralaštvo kao i na podizanje ekološke svijesti i preuzimanje inicijative kada govorimo o osobnoj brizi za okoliš. Nadalje, uz pomoć sugestivnih medija, cilj je bio približiti ekološku tematiku djeci – upoznati ih s novim pojmovima i pojavama, približiti ekološke promjene i ukazati na važnost ekološke svijesti. Osim toga, cilj je bio i potaknuti ih i motivirati ih na kritičko razmišljanje.

Istraživanje provedeno u vrtiću ugrubo možemo podijeliti na tri povezane etape. U prvoj, sastavljenoj od pitanja, gledanja video uratka i slikanja pastelama, cilj je istražiti poimanje prirode i okoliša djece predškolske dobi; osnovna pitanja služe kao uvod u temu, video uradak kao motivacija za stvaralaštvo, dok prva likovna aktivnost, osim u svrhu upoznavanja djece, služi za kreativni poticaj za promišljanje o prirodi. Druga se etapa sastoji od prisjećanja pogledanog video uratka te crtanja tušem i drvcem. U ovoj se etapi nalazi koristi i način rada - prisjećanje. U ovoj je fazi cilj utvrditi koje su predodžbe djece o prirodi kada nisu izravno, odnosno vizualno potaknuta. U posljednjoj, trećoj etapi, ekološku tematiku zaokružujemo animiranim filmom kao motivacijom – Profesor Baltazar i epizoda Zrak, upravo zbog toga što cijela epizoda počiva na ekološkoj temi, koja osim same problematike zagađenja, ide i korak naprijed, odnosno pokušava riješiti novonastali problem. U ovoj etapi, idealistička i pozitivna slika prirode koju djeca imaju biva dovedena u pitanje aktualnim ekološkim problemima. Stoga je posljednja aktivnost izrada strojeva Profesora Baltazara gdje je naglasak, osim na poticanju dječjeg likovnog stvaralaštva, na dječjem pristupu rješavanju konkretnog problema - točnije, zagađenje zraka. Također valja navesti kako se djeca vrlo rado identificiraju s likovima - Profesor Baltazar pomaže drugima i na taj način potiče altruističko ponašanje kod djece.

Zbog podizanja svijesti o potrebi recikliranja odabrani su didaktički-neoblikovani materijali, plastične kutijice raznih veličina, oblika i boja, plastične čaše raznih dimenzija i oblika, kartonske kutijice, valjci od toalet papira, kutije za držanje jaja, ploče od stiropora i tome slično.

7. LIKOVNA RADIONICA S DJECOM

U sklopu završnog rada provedena je likovna radionica u kojoj su sudjelovala djeca predškolske dobi (6-7 godina). Radionica se sastojala od tri aktivnosti u trajanju od otprilike tri sata u rasponu od dva dana. Aktivnosti su održane u vrtićkoj skupini Zečići Dječjeg vrtića Tratinčica u Dugavama, Zagreb. Prvi je dan uz mene bila odgojiteljica Lidija Vrcan, dok sam drugi dan provela uz odgojiteljicu Aidu Kusić. Prvog su dana održane dvije likovne aktivnosti (korištene su pastele i tuš) te je motivacija bila video priča koju sam osobno sastavila od BBC-jevog kratkog spota koji uključuje scene planeta Zemlje i razne vrste životinja. Drugi je dan održana treća, posljednja aktivnost za koju je korištena epizoda Profesora Baltazara, Zrak. Zadatak je bio napraviti strojeve koji će spasti naš grad od Smoga, crnog čudovišta koji je harao Baltazar-Gradom i koji je plašio ljude te uništavao okoliš. Djeca su dobila didaktički neoblikovani materijal pomoću kojeg su izrađivala svoje strojeve – Ovoga su puta oni bili Profesori Baltazari koji su trebali pronaći rješenje kako spasiti svoj grad.

Prvi se dan sastojao od dvije likovne aktivnosti, pastele i tuša gdje je zadatak bio naslikati, odnosno nacrtati prirodu. Odabrala sam te aktivnosti kako bih se, ponajprije, upoznala s djecom, kako bi me ona prihvatila, te kako bih mogla provjeriti kakvo predzadnje imaju o ekološkim temama. U razgovoru s odgajateljicama koje su bile u toj grupi, saznala sam kako su djeca već sudjelovala u likovnoj aktivnosti koja se sastojala od gledanja epizoda Profesora Baltazara, kao i zamišljanje i crtanje strojeva. Djeca su već bila upoznata s radom Baltazara, te smo se svi veselili toj posljednjoj, trećoj aktivnosti, jer su na toj aktivnosti djeca mogla svojim prijašnjim izumima dodati trodimenzionalnu komponentu.

Također valja napomenuti kako animirani filmovi ispunjavaju dječju svakodnevicu, zbog čega su vjerojatno djeca ovoj radionici pristupila s velikim interesom i radošću. Nakon provedenih aktivnosti, djeca su obogatila svoje znanje vezano za Profesora Baltazara, kao što su i doživjela novo iskustvo koje će ih možda jednoga dana potaknuti da se bave klimatskim promjenama, izgradnjom raznih strojeva ili će možda jednoga dana nešto izumiti ili patentirati. Mogućnosti je zaista mnogo. U daljnjem je tekstu detaljno prikazan tijek aktivnosti i prikazani su radovi djece, kao i sami strojevi.

7.1. PRVA AKTIVNOST – SLIKARSKO OBLIKOVANJE

Prva je aktivnost sadržavala slikarsko oblikovanje, tema i motivi bili su priroda koja nas okružuje. Djeci je zadatak bio naslikati prirodu koristeći pastele. Za ovu su aktivnost bili potrebni papir i pastele.

Opis tijeka aktivnosti

Aktivnost smo započeli kratkim predstavljanjem i upoznavanjem. Nakon toga je gotovo svako dijete reklo što za njega predstavlja priroda, koje sve boje uočavamo u njoj, koje životinje poznaju i slično. Uslijedila je najava zadatka te gledanje video priče koju sam sastavila za potrebe ovog rada. U video priči se nalaze scene našeg prekrasnog planeta, mora i oceana, ledenjaka, pustinje, životinjski i biljni svijet. U nastavku slijede neki od motiva iz video priče.

Slika 1. i 2. (Ljepote našeg planeta; izvor: BBC Earth)

Slika 3. i 4. (Isječci iz video priče; izvor: BBC Earth)

Nakon pogledane video priče uslijedio je kratki razgovor o samoj priči i o scenama koje su djeci bile najzanimljivije. Djeci su postavljena sljedeća pitanja:

1. Što je to priroda? Koje sve boje nalazimo u prirodi?
2. Kakve sve životinje poznajete?
3. Što smo sve vidjeli u video priči?
4. Što sve možemo uočiti u prirodi?

Nakon razgovora uslijedila je prva aktivnost. Kako smo u video priči vidjeli razne životinje, šumu, mora, pustinju i ledenjake, zapravo cijeli planet Zemlju, djeci je ta priča trebala poslužiti kao motivacija za njihove radove. Zadatak je bio naslikati ono što za njih priroda predstavlja, je li to priroda koja nas okružuje ili nešto što oni najviše vole u prirodi. Priroda mogu biti šume, more i oceani, pustinje, ledenjaci, životinje, najdraži park. U ovoj su aktivnosti korištene pastele. Poticala sam ih da unesu što više detalja, da se prisjete životinja i scena (ledenjaci, pustinja, more) s kojima smo se susreli u samoj video priči.

Slika 5. Gledanje video priče

Slika 6. Djeca su udubljena u aktivnost

Slika 7.

7.1.1. Likovni radovi djece

U nastavku slijede neki od radova djece uz njihove komentare vezane za radove. Većini je djece glavna motivacija proizašla iz scena viđenih u video priči, dok su neki radovi bili inspirirani onime što ih svakodnevno okružuje – njihov najdraži park ili šuma, more na koje vole odlaziti kod svojih baka i djedova. Kao što i u video priči možemo vidjeti živopisne boje, tako ih nalazimo u ovim dječjim radovima. Radovi su veseli, prepuni jarkih boja i kolorita koji prikazuju životnu radost (od sunca, šarenog cvijeća i prirode, životinja). Možemo primijetiti pozitivan stav prema prirodi.

Slika 8. Hana (6): „Planine, pingvin i vjetar“

Slika 9. Anel (6): „Obala, more, plaža“

Slika 10. Kaja (7): „Cvijeće, životinje i slap“

Slika 11. Maria (6.5): „Brdo s cvijećem u šumi“

Slika 12. Leona (7): „Tigrovi u travi“

Slika 13. Niko (6): „Pustinja, deve se voze“

Slika 14. Mia (6.5): „Šuma, zebra, divlji pas, ptica“

Slika 15. Sven (6): „Plivač na moru“

7.2. DRUGA AKTIVNOST – CRTANJE

Nakon završene prve aktivnosti, radove smo pospremili te očistili radna mjesta. Nakon kratkog razgovora o tome što su djeca nacrtala, uslijedio je isti zadatak, ali korištena je druga tehnika: tuš i drvce.

Opis tijeka aktivnosti

Također, prije same aktivnosti, razgovarala sam s djecom o video priči koju smo pogledali prije prve aktivnosti. Pokušali smo se sjetiti što smo sve vidjeli u video priči, od pustinja, mora i ledenjaka, pa sve do životinja.

Druga se etapa sastoji od prisjećanja pogledanog video uratka te crtanja tušem i drvцем. U ovoj se etapi nalazi koristi i način rada - prisjećanje. Djeca su koristila prisjećanje. Osim viđenih scena, djeca su mogla koristiti svoj prethodni rad kao daljnju motivaciju. Neka su djeca promijenila temu rada, dok su druga koristila istu temu kao i u prethodnoj aktivnosti, ali koristeći tuš i drvce. Nakon razgovora, podijeljeni su im reciklirani papiri, tuš i drvca te je aktivnost mogla započeti. U nastavku također slijede neki od motiva iz video priče, koje kasnije možemo uočiti u nekim crtežima.

Slika 16. i 17. (Prizori prekrasne prirode; izvor: BBC Earth)

Slika 18. i 19. (Isječci iz video priče; izvor: BBC Earth)

Djeca od sada na dalje oslikavaju prirodu na način koji sama žele. Hoće li to biti scena iz video priče ili dio prirode koji najviše vole – sami će odabrati. Naglasak je i dalje na prirodi, međutim, korišteno je prisjećanje kao način rada. Djeca se trebaju prisjetiti prostora, prirode i životinja kojih nema kod nas - poput ledenjaka i pustinje, potičem razmišljanje o tim scenama. Također, u nastavku slijede priloge fotografirani tijekom druge aktivnosti.

Slika 20. Djeca su fokusirana na aktivnost

Slika 21.

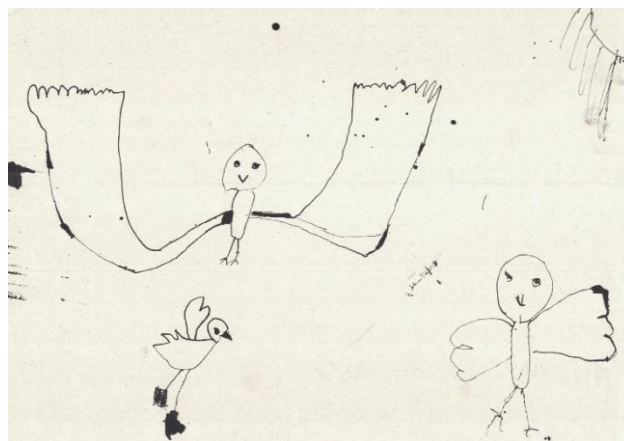
Slika 22. Uživaju u aktivnosti

7.2.1. *Likovni radovi djece*

U nastavku slijede neki od radova djece uz njihove komentare vezane za radove. Većini je glavna motivacija proizašla iz scena viđenih u video priči, dok su neki radovi bili inspirirani onime što ih svakodnevno okružuje. Zbog tuša tema aktivnosti dolazi do izražaja. To je zbog toga što nema kolorita, sadržaji su čišći, nema opterećenja bojanjem. Neka su djeca svojim radovima izražavala osjećaje i mišljenja, dok su kod druge djece ipak prevladavali motivi životinja i prirode. Dok su radovi iz prve aktivnosti živopisni, na ovima možemo primijetiti puno više detalja.

Slika 23. Marta (6): „Da se priroda ne zagađuje“

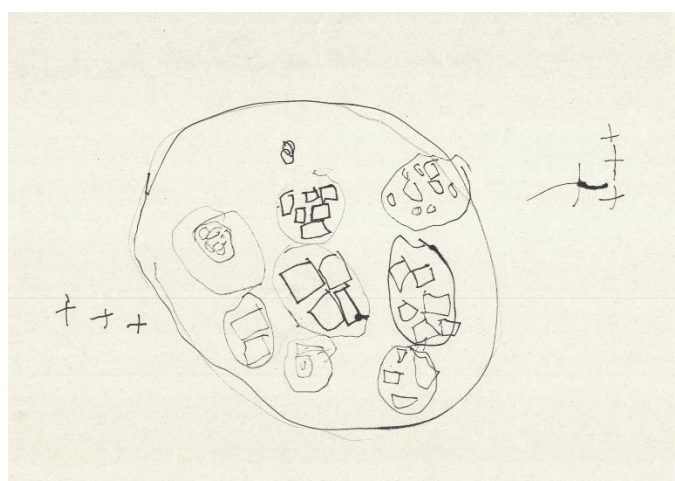
Slika 24. Leona (7): „Sove kako lete“

Slika 25. Magdalena (6): „Šuma se zbrčkala“

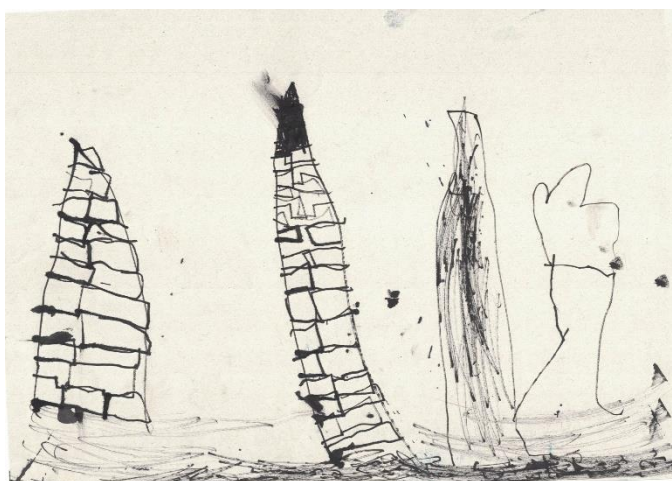
Slika 26. Niko (6): „Pustinja“

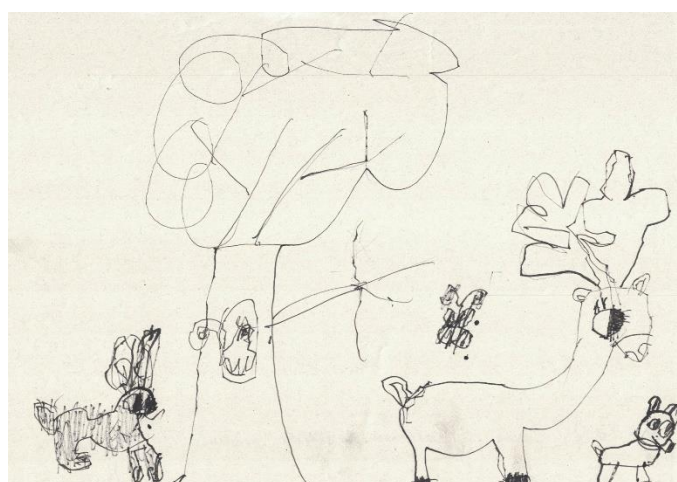
Slika 27. Anel (6): „Planet Zemlja, sunce i zvijezde“

Slika 28. Gašpar (6): „Šuma i brdo, ovo je priroda“

Slika 29. Nikol (6): „Pustinja, piramide, kule od pijeska“

Slika 30. Mia (6.5): „Šuma s jelenom, lanetom i zecom“

Slika 31. Maša(6): „Pande traže hranu“

Slika 32. Katja (7): „Šuma sa životinjama“

Djeci je ova aktivnost bila iznimno zabavna i motivirajuća. To su nekoliko puta ponovili tijekom aktivnosti, ali i nakon završetka iste. Uslijedio je razgovor o tome što su nacrtali i zašto. Kao što vidimo, nekoj je djecu glavna motivacija bila šuma i njezine ljepote, dok su neka djeca otišla malo dalje i komentirala kako je Zemlja u opasnosti te kako joj moramo pomoći. Nakon ove aktivnosti, pospremili smo tuš i drvca, očistili i obrisali stolove te sve vratili na svoje mjesto.

Možemo reći da je video sadržaj bio vrlo poticajan – iako je u ovoj aktivnosti korišteno prisjećanje na pogledani video isječak. Video priča potaknula je djecu tijekom njihovog stvaralaštva. Bez korištenja video materijala, radovi vjerojatno ne bi bili toliko originalni i živopisni, već bi vjerojatno sadržavali puno shematskih oblika.

7.3. TREĆA AKTIVNOST - PROSTORNO-PLASTIČNO OBLIKOVANJE

Za potrebe treće i posljednje aktivnosti korištena je posljednja epizoda Profesora Baltazara pod nazivom Zrak, u kojoj vidimo kako je Baltazar-Grad napadnut od strane Smoga te je grad zagađen. Djeca su za ovu aktivnost dobila didaktički neoblikovani materijal: ljepilom, ljepljivu traku, Drvofix ljepljivo, škare, plastične kutijice raznih veličina, oblika i boja, plastične čaše raznih dimenzija i oblika, kartonske kutijice, valjke od toalet papira, kutije za držanje jaja, ploče od stiropora i komadiće stiropora. Od kutijica za sirni namaz, Cedevitinih posuda, do velikih ambalaža jogurta i roleta papir, djeca su zaista imala veliki izbor materijala. Te materijale djeca mogu spajati ljepljivom ili ljepljivom trakom, kao i oblikovati, obrađivati, rastavljati ili uvlačiti jedne u druge pritom koristeći ruke ili škare za složenije zadatke.

Slika 33. Didaktički neoblikovani materijal

Opis tijeka aktivnosti

Aktivnost smo započeli tako što smo se svi okupili i sjeli te krenuli s razgovorom. Najprije su uslijedila pitanja vezana za jučerašnje dvije aktivnosti vezane za prirodu. Nakon toga je uslijedilo upoznavanje s Profesorom Baltazarom. U razgovoru s odgojiteljicama došla sam do informacije da su djeca već upoznata s Profesorom Baltazarom, te su već sudjelovala u aktivnosti vezanoj za njega. Djeca su, naime, crtala strojeve koje su osmislila.

Nakon razgovora uslijedilo je gledanje epizode Zrak u kojoj se Baltazar bori protiv Smoga koji je okupio cijeli grad i koji plaši sve njegove stanovnike. Nastaje veliko zagađenje te Profesor mora osmisliti na koji će način spasiti svoj grad. Ukratko, Profesor je pronašao rješenje kako spasiti grad, ali zbog izrade tog stroja, grad je opet bio napadnut od strane Smoga jer je došlo do zagađenja zraka zbog novonastalih tvornica. Nakon toga su uslijedila pitanja vezana uz pogledani sadržaj:

1. Što se događa u epizodi?
2. Zašto je smog štetan za grad?
3. Kakvo je rješenje izmislio Profesor Baltazar?
4. Kako je sve završilo na kraju?
5. Kako biste vi riješili isti problem u gradu Zagrebu?

Aktivnost započinjemo razgovorom o tome tko je zapravo Profesor Baltazar, čime se bavi i gdje živi. Nakon toga se pretvaramo da je Smog napao Zagreb te da mi moramo, baš poput Baltazara, pronaći rješenje problema. Moramo naš grad očistiti od Smoga. Kako je Profesor Baltazar sada u mirovini, mi preuzimamo njegovu ulogu te postajemo znanstvenici koji će osmisliti strojeve kojima ćemo stati na kraj Smogu koji želi zagađiti i naš grad. Tijekom razgovora djeci su postavljena i ova pitanja: Imate li kakvih ideja i zamisli? Kakav stroj želite napraviti? Što zapravo vaš stroj može napraviti kako bismo spasili prirodu?

Nakon toga su djeci podijeljeni didaktičko-neoblikovani materijali po stolovima. Uz didaktičko-neoblikovani materijal, djeca dobivaju ljepila u tubi i krep trake, kao i škare. Djeca su raspoređena po želji te mogu raditi individualno, u paru ili grupno. Ciljevi i zadaci su omogućiti djeci da steknu određena znanja o animiranom filmu Profesor Baltazar, razvoj fine motorike ruke i šake te razvoj kreativnosti i maštovitosti, razvoj pamćenja i koncentracije te razvijanje socijalnog odnosa kolegijalnosti s drugom djecom kroz suradnju u grupnim radovima, urednost i pažljivost.

Djeca kreću s izradom strojeva. Poticaji se nalaze na stolu, djeca mogu materijale posuditi drugima ili zamoliti da oni posude njima (mogu ih podijeliti ako im ne trebaju). Nakon što strojevi budu spremni, razgovarat ćemo o tome kako njihovi strojevi zapravo funkcioniraju i čemu služe.

Slika 34. Poticaji na stolu

Slika 35. Djeca su fokusirana na izum strojeva

Slika 36. Izmjenjuju materijale i likovnu opremu

7.3.1. Likovni radovi djece

U nastavku slijede radovi djece te njihovi komentari vezani za strojeve – koje su njihove mogućnosti, što strojevi zapravo rade. Ova je aktivnost poslužila za razvoj kreativnog mišljenja (rješavanje problemske situacije), za razvoj maštovitosti, originalnosti te inventivnosti.

Slika 37. i 38. Leona (7) i Maja (7):

„Ovaj stroj usisava smrdljivi zrak i izbacuje čisti zrak“

Slika 39. i 40. Nikola (6) i Jan (6):

„Stroj ispaljuje kuglu koja pogađa stvar koja zagađuje i onda ta stvar više ne zagađuje“

Slika 41. i 42. Marta (6), Maša (6) i Maria (6.5):

„Stroj ima motor koji umjesto dima izbacuje cvijeće“

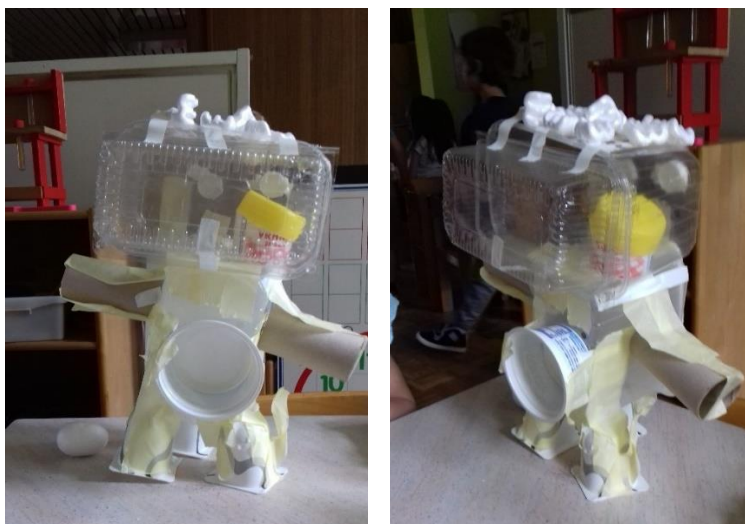
Slika 43. i 44. Niko (6), Anel (6) i Mia (6.5);
 „Stroj koji usisava dim i iz njega izlazi cvijeće“

Slika 45. i 46. Lovro (6) i Ivan (6.5):
 „Stroj koji loš dim preko cijevi pretvara u dobar, cvjetni dim“

Slika 47. i 48. Magdalena (6):
 „Hvatač crnog plina, on usisava sve, ima crveni gumb“

Slika 49. i 50. Kaja (7) i Hana (6):

„Ovo je Usisavko, on usisava 'zmazani' zrak i ima skrivenu kutijicu u glavi koju nitko ne vidi“

Slika 51. Strojevi na okupu kako bi ih sva djeca mogla 'isprobati'

Kako se aktivnost bližila kraju, djeca su s oduševljenjem gledala strojeve koje su osmislili. Nakon završetka aktivnosti, strojevi su završili na posebnom stolu za razgledavanje i 'isprobavanje'. Prije prezentacije strojeva, očistili smo radna mjesta i pospremili pribor. Zatim je uslijedilo fotografiranje strojeva i objašnjenje – što ti strojevi rade.

Ovakva se aktivnost pokazala vrlo zanimljivom i kreativnom za djecu, pa bi iz tog razloga trebalo održavati takve radionice što češće. Takva im je radionica omogućila kreativni rad, stjecanje novih iskustava, kao i samostalno, ali i grupno istraživanje. Djeca vole animirani film, ali i likovno izražavanje. Iz tog razloga smatram da bi ovakav tip radionica mogao biti uspješan.

8. ZAKLJUČAK

Glavna tema koja se proteže kroz rad i istraživanje jest suvremena ekološka problematika. Iz toga su razloga uzeti motivi iz prirode za prve dvije likovne aktivnosti, dok se u trećoj pokušava riješiti konkretan ekološki problem – zagađenje zraka. Prva i druga aktivnost poslužile su za upoznavanje djece, dok je treća poslužila za kritičko razmišljanje, te razvoj maštovitosti i kreativnosti. Nadalje, kako što je već navedeno u radu, današnji su problemi ekološke prirode sve složeniji i rašireniji. Upravo je zbog toga i naglasak na ekološkom odgoju, a taj će naglasak u budućnosti biti i jači. Likovna umjetnost, koja spada u umjetnosti gdje se izražavaju emocije i ideje izvrstan je odabir za aktivnosti složene tematike poput ekologije. Upravo likovna aktivnost obogaćuje ljude svojim humanim vrijednostima. Umjetnost nam omogućava primanje i doživljavanje estetske poruke. Likovni je proces poseban, kreativan ali i originalan te je zato primjeren odabir za dječju aktivnost. Iz navedenih sam razloga odabrala sljedeće likovne aktivnosti – slikanje, crtanje i prostorno-plastično oblikovanje. Kao glavni su poticaj poslužili audiovizualni sadržaji te animirani film.

Danas zaista možemo reći kako mediji imaju veliki utjecaj na dječju svakodnevicu. Animirani su filmovi vrlo bliski djeci. Provedena radionica pokazuje kako djeca mogu uživati u medijskom sadržaju, te im on kasnije može poslužiti kao izvrsna motivacija za kreiranje vlastitih radova. Animirani film zadržava pažnju jer je često omiljena zabava tijekom slobodnog vremena. Animirani ih film motivira, te pomoću kreativnih zadataka mogu postići mnogobrojne ciljeve vezane uz cjelokupni razvoj. Animirani film nudi bogatstvo novih, neproživljenih i nepoznatih situacija, te djeci omogućava da se ponašaju poput glavnih aktera koji pokušavaju riješiti problem. To je, među ostalim, bila poanta ovog rada, djeca su postala Profesori Baltazari koji su naišli na problem, te su, baš poput njega, trebali pronaći rješenje. Izuzev zabave prilikom gledanja Profesora Baltazara, djeca su u aktivnosti vezanoj za izradu stroja kritički razmišljala, surađivala te razmjenjivala ideje i materijale. Na kraju aktivnosti jedva su čekala pokazati svoje strojeve prijateljicama i prijateljima, ali i roditeljima.

Istraživanje je provedeno u sinergiji ekološke problematike, likovne metodike i medijske kulture. Birajući jako sredstvo izražavanja (uključujući tri različite likovne tehnike) i utjecajni medij (animirani film) odlučila sam djeci predškolske dobi približiti ekološke probleme. Uvođenje ekološke tematike u predškolski odgoj od krucijalne je važnosti te iz tog razloga struka treba u budućnosti prepoznati značaj ekološkog odgoja.

9. LITERATURA

Knjige:

1. Anić Š., Klaić N., Domović Ž., (2002) Rječnik stranih riječi. Zagreb: Sani-Plus
2. Đikić, D. i sur. (2001.) Ekološki leksikon. Zagreb: Barbat.
3. Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje. Zagreb: EDUCA
4. Herceg L., Rončević A., Karlavaris B., (2010.) Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alfa
5. Kuterovac Jagodić G., Štulhofer A., Lebedina Manzoni (2016) Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija. Zagreb : Agencija za elektroničke medije
6. Marušić, J. i sur. (2004.). Alkemija animiranog filma. Zagreb: Školska knjiga.
7. Matas, M., Simončić, V., i Šobot, S. (1989.) Zaštita okoline danas za sutra. Zagreb: Školska knjiga.
8. Mikić K. (2001.). Film u nastavi medijske kulture. Zagreb: Naknada Educa.
9. pedagoško književni zbor
10. Simmons, I., G. (2010.) Globalna povijest okoliša od 10 000 pr. Kr. Do 2 000 n. Kr.
11. Smojver, V., 2000. : O programu iz područja ekologije u našem vrtiću. U: Ekologija – korak bliže djetetu. Urednici: Ž. Božić, V. Uzelac., Adamić, Rijeka, 118-123.
12. Uzelac, V. (1990), Osnove ekološkog odgoja. Zagreb :Školske novine.
13. Uzelac, V. (1993), Djelatnosti u razvoju ekološke osjetljivosti djece. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 1993.
14. Uzelac, V. (1996.) Okoliš – obrazovanje – odgajatelji / učitelji. Zagreb: Hrvatsko
15. Uzelac, V., i Starčević, I. (1999.) Djeca i okoliš. Rijeka: Adamić
16. Uzelac, V., Lepičnik – Vodopivec, J., i Anđić, D. (2014.) Djeca – odgoj i obrazovanje – održivi razvoj, U potrazi za novim perspektivama razvoja odgoja i obrazovanja djece za održivi razvoj, Zagreb: Tehnička knjiga.

Mrežne stranice:

1. Biketa– Caktaš, B., (2008.) : Dječji vrtić Ciciban: Ekološki odgoj.
<http://www.ciciban.net/index.php?page=ekoloski-odgoj>, 01.09.2019.
2. Leksikografski Zavod Miroslav Krleža-Hrvatska Enciklopedija
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=66694>, 2.9..2019
3. MEDIJSKA PISMENOST – Profesor Baltazar
Medijska pismenost <https://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/>, 2.9..2019
4. MEDIJSKA PISMENOST – Utjecaj medija
<https://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/>, 2.9..2019.
5. Scarpa L. (2011.) Hrvatski filmski ljetopis. Broj 65-66.
<http://www.hfs.hr/doc/ljetopis/hfl65-66-web.pdf>, 2.9.2019
6. ZAGREB FILM.HR - Baltazar
http://hfs.hr/novosti_detail.aspx?sif=4392#.XQ0snhYzbIV, 2.9.2019
7. ZAGREB FILM.HR – Profesor Baltazar
<http://zagrebfilm.hr/o-nama/izdvojeni-projekti/profesor-balthazar/>, 2.9.2019.
8. Balić Šimrak, A. (2011.): Predškolsko dijete i likovna umjetnost
file:///C:/Users/Ana/Desktop/6263_DVO_3_Predskolsko_dijete_i_likovna_umjetnost.pdf

Časopisi:

9. Balić Šimrak, A. (2011.): Predškolsko dijete i likovna umjetnost/ Dijete, vrtić, obitelj.
Br. 2, Vol. 62/63
1. Božić, Ž. i Uzelac, V. (2017) *Ekološka promišljanja u likovnim aktivnostima predškolske dobi*. Ekologija – korak bliže djetetu, Zbornik radova stručno znanstvenog skupa. Rijeka: Adamić.
2. Cindrić, A.(2000) *Ekološka promišljanja u likovnim aktivnostima djece predškolske dobi / Ekologija: korak bliže djetetu: zbornik radova stručno znanstvenog skupa*. Rijeka, 21.-23 listopada 1999. Rijeka, Adamić, 2000. str. 59
3. Robotić P. (2015.). Zamke virtualnog svijeta: zaštita djece i mladih na internet i prevencija ovisnosti. *Časopis za primijenjene zdravstvene znanosti, Vol. 1 No. 2 Prosinac 2015*

4. Sakač M. D., Cvetičanin S., Sučević S., (2012) *Mogućnosti organiziranja odgojno-obrazovnog procesa u cilju zaštite životne sredine*. Soc. ekol. Zagreb, Vol. 21 (2012), No. 1
5. Uzelac, V.,(2000) *Ekologija temeljena na pedagojskim pristupima i problemi odgoja predškolske djece za okoliš*. / Ekologija: korak bliže djetetu: zbornik radova stručno znanstvenog skupa. Rijeka, 21.-23 listopada 1999. Rijeka, Adamić, 2000. str.16. i 17.

Video materijal:

1. Profesor Baltazar: Ulični svirači. Zrak. Zagreb Film. Kat. Br.:013204
2. Video priča: https://www.youtube.com/watch?v=T_Yqwaj78EY&t=5s, 21.6.2019.

Kratka biografska bilješka

Ana Šverko rođena je 3. travnja 1993. u Puli. Osnovno obrazovanje započela je u Osnovnoj školi Rivarela, Novigrad. Od 2008. do 2012. godine pohađala je Turističku školu u Poreču, smjer – Hotelijersko turistički tehničar. Nakon toga, točnije 2015. godine upisuje Učiteljski fakultet u Čakovcu i bira modul ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.. Volonterka je udruge *Are You Syrious* u kojoj pomaže djeci u učenju hrvatskog jezika.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Ana Šverko, OIB: 95548021248, izjavljujem da sam samostalno napisala završni rad:

Utjecaj animiranog filma i audiovizualnog sadržaja na dječje likovne aktivnosti:
Ekološka priča

uz mentorstvo izv. prof. mr. art. Kristine Horvat Blažinović

Potpis studenta:
